

ผลของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคม
เรื่องการถูกแกล้งสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย¹

The outcomes of problem-solving skills for bullying
in the upper primary school students

จามรี ศรีรัตนบัลล์²

Jamaree Sriratanaban

ประสงค์ ตันพิชัย³

Prasong Tanpichai

วีระฉัตร สุบัญญัติ⁴

Weerachat Soopunyo

Abstract

This research aimed to 1) analyze social skill problems experienced by upper primary school students; 2) develop a problem-solving program for the target group, and 3) compare the students' ability of social problem-solving skills before and after participating in the program. Thirty three out of two hundred and sixty grade five students of

¹เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²นิสิตระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Ph.D. student in Human and Community Resource Development, Kasetsart University

³รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Associated Professor, Ph.D., Department of Human and Community Resource Development,
Kasetsart University

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Assistant Professor, Ph.D., Department of Life Long Education, Chulalongkorn University

Tha-it Municipal School, Uttaradit Province, were selected as a sample through purposive sampling. The students were assigned to explore their experience of social skill problems. The 'bullying' problem, the highest score of social skill problems was used for further study through an analysis with theories and literature which resulted in a development of the problem-solving program. The program was used for training the students in dealing with bullying problem solving skills. The students' ability before and after participating in the program was then compared.

The findings were as follows: 1) the “bullying” was the highest score of social skill problems. 2) The developed program was characterized as 1.1) encouraging the students using the four problem-solving processes including addressing the problem, identifying the cause of the problem, selecting the appropriate problem-solving methods, and conducting social problem-solving methods and then evaluating the outcomes; 1.2) encouraging the students to use the program when dealing with physical and psychological bullying problems. 1.3) promoting the students to acknowledge and understand the preventative methods including assertiveness, resilience and seeking help/guidance from peers, teachers or the witness; and 1.4) the techniques used in the program include role play, model, and activities. 3) By comparison, the student’s problem-solving ability scores after training were significantly higher than those before training.

Keywords: problem-solving, social skills, bullying

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบสถานการณ์ปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2) พัฒนาโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังการฝึก โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5/1 ของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 33 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ตรวจสอบปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด จำนวน 260 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปัญหาที่พบมากที่สุด คือ “การถูกแกล้ง” โดยได้ทำการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมสำหรับฝึกให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงทำการทดสอบก่อนและหลังการฝึกเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนที่พบมากที่สุดคือการถูกแกล้ง 2) โปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีลักษณะ ดังนี้ 1.1) ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา การหาสาเหตุของปัญหา การหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และการลงมือแก้ปัญหาและตรวจสอบผลลัพธ์ 1.2) ฝึกคิดแก้ปัญหา 2 ประเภท ได้แก่ ทำร้ายร่างกาย และล้อเลียน 1.3) ส่งเสริมแนวทางในการป้องกันการถูกแกล้ง ได้แก่ มีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักหลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์ปัญหา และขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ครู หรือผู้เห็นเหตุการณ์ 1.4) เทคนิคที่ใช้ในการฝึก ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ และการทำกิจกรรมกลุ่ม 3) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังการฝึก พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก

คำสำคัญ: การคิดแก้ปัญหา ทักษะสังคม การถูกแกล้ง

บทนำ

การคิดแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากในชีวิตประจำวันทุกคนมักจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งนี้ Teare (2006, p. 15) ได้กล่าวถึงการคิดแก้ปัญหาว่า เป็นปัจจัยสำคัญของการประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชีวิตครอบครัว การทำงาน และการเรียน ซึ่ง Fisher (1992, p. 98) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหานี้ควรจะได้รับพัฒนาตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการประสบความสำเร็จในชีวิตในอนาคตนั่นเอง

มนุษย์เริ่มใช้การคิดแก้ปัญหาตั้งแต่แรกเกิด เช่น การร้องไห้ของทารกเมื่อรู้สึกไม่สบาย หรือต้องการความสนใจจากผู้ใหญ่ แต่การสอนเกี่ยวกับกระบวนการคิดแก้ปัญหายังเป็นทางการนั้นจะเริ่มขึ้นเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน โดยครูที่สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษามีหน้าที่สำคัญในการวางรากฐานเกี่ยวกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็ก เพื่อให้เขาสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญในอนาคตได้ ประสบผลสำเร็จ (Kruklik & Rudnick, 1993, p. 9) จึงอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหรือส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาให้กับบุคคล เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในมาตราที่ 24 ว่าควรมุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 14)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนควรมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยสังเกตได้จากผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นรายด้าน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

(2548, น. 152-155) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 11,467 คน มีทักษะการคิด ซึ่งได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การประเมิน การพิจารณาเลือกวิธีการ แก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับพอใช้ 10,204 คน (ร้อยละ 82.37) และผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับโรงเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนทั้งหมด 160 โรงเรียนมีทักษะการคิดอยู่ในระดับปรับปรุง 157 โรงเรียน (ร้อยละ 98.13)

นอกจากนี้ นักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายนั้น อยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย (อายุ 10 - 13 ปี) ซึ่งเป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยแรกรุ่ง และวัยรุ่นตอนต้น โดยเป็นวัยที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล และคิดแก้ปัญหาได้มากขึ้น โดยมีการตัดสินใจที่อาศัยประสบการณ์และการคิดอย่างไตร่ตรองตลอดจนดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ รวมทั้งเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการการผจญภัย อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองของใหม่อีกด้วย (สุณีย์ อีรดากร, 2523, น. 153-159, สุชา จันทน์เอม, 2536, น. 130-133)

จากความต้องการของวัยเด็กตอนปลายที่กล่าวถึงข้างต้น หากเด็กคนใดมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองโดยขาดการไตร่ตรองหรือพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว อาจนำไปสู่การเกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ ดังแสดงให้เห็นได้จากจำนวนคดีของเด็กไทยที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่พบว่า เด็กอายุ 10 - 14 ปี มีคดีทั้งหมด 7,183 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2552) เช่นเดียวกับ อมรวิรัช นาครทรพร ที่กล่าวว่า “ปัจจุบันเด็กไทยมีทุกข์จากสังคมรุนแรงอย่างมาก ทำให้เด็กวัยใสกลายเป็นเด็กวัยเสี่ยง โดยเด็กถูกดึงเข้าไปติดสุรา ติดสื่อลามก ติดการพนันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ก็ยังคงเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอยู่ สิ่งเหล่านี้ล้วนชี้ว่าเด็กไทยยังขาดทักษะการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย จึงจำเป็นที่โรงเรียนต้องหันมาช่วยส่งเสริมเรื่องทักษะการใช้ชีวิตและการดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ให้มากขึ้น” (อมรรวิช์ นาครทรพ, 2549) นอกจากนี้กรมสุขภาพจิตได้ทำการศึกษา ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กในปัจจุบัน พบว่า เด็กไทยกว่าร้อยละ 70 มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่งผลให้เด็กเกิดความเครียดและหันเข้ากลุ่มเด็กที่มี ปัญหา ซึ่งนำไปสู่การก่อปัญหาสังคมในที่สุด (ชาตรี บานชื่น, 2553) ตามข้อมูล ที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในระดับ ประถมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “ทักษะสังคม”

สำหรับการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็กไทย ในปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือส่งเสริม กระบวนการคิดให้กับเด็กส่วนใหญ่ มักจะเน้นการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ให้กับนักเรียนในรายวิชาหลักของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยยังขาดการส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการคิด แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทักษะสังคมของนักเรียนในบริบททั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับ วิชาเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ปัญหาการถูกแกล้ง” เป็นปัญหาสำคัญที่พบมากขึ้นเรื่อยๆ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่สามารถเกิด พฤติกรรมการแกล้งได้ง่าย เพราะเป็นศูนย์รวมของนักเรียนจำนวนมากที่ผ่านการอบรม เลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกัน (Tattum and Herbert, 1997, p. 47-48, McMullen, 2005, pp. 8-11) ตรงกับผลการวิจัยของ Bradshaw, Sawyer, and O’ Brennan (2007, pp. 361-382) ที่พบว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาร้อยละ 33.7 มักจะถูกเพื่อนแกล้ง ที่โรงเรียน ซึ่งผลของการถูกแกล้งในโรงเรียนจะทำให้นักเรียนสูญเสียความมั่นใจ และภาคภูมิใจในตนเอง ซึมเศร้า รู้สึกไม่ปลอดภัย รวมทั้งไม่มีความสุขเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ขาดสมาธิในการเรียน มีอาการป่วยที่เกิดจากความเครียด ส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าเรียน จนถึงออกจากโรงเรียนไป (Sharp & Smith, 1994, p. 2, Richards & Armstrong, 2008, pp. 133-134)

ด้วยความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถนำกระบวนการคิดแก้ปัญหา ทักษะและแนวทางการปฏิบัติตนต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งได้อย่างประสบผลสำเร็จในอนาคต

การตรวจเอกสาร

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ “กระบวนการคิดแก้ปัญหา” และ “แนวทางป้องกันการถูกแกล้ง” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์และสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กระบวนการคิดแก้ปัญหา หมายถึง การคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาในลักษณะต่างๆ สำหรับงานวิจัยนี้ได้บูรณาการขั้นตอนของกระบวนการคิดไตร่ตรองตามแนวคิดของ Dewey (1933, pp. 3-9) และกระบวนการคิดแก้ปัญหาด้วยการอภิปรายกลุ่มของ Adams (1970, pp. 35-46) ที่ประยุกต์มาจากแนวคิดของ Dewey ซึ่งเป็นแนวคิดตะวันตก และกระบวนการคิดแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้า (สุวัฒน์ จันทรวงศ์, 2546, น. 143, วศิน อินทสระ, 2548, น. 13-16) ซึ่งเป็นแนวคิดตะวันออกไว้ด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถสรุปขั้นตอนของกระบวนการคิดแก้ปัญหาได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา 2) การหาสาเหตุของปัญหา 3) การหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และ 4) การลงมือแก้ปัญหาและตรวจสอบผลลัพธ์

2. แนวทางในการป้องกันการถูกแกล้ง หมายถึง วิธีการหรือทักษะสำคัญที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริม เพื่อให้พวกเขาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเมื่อถูกแกล้งในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาแนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับการถูกแกล้งของ Guerin and Hennessy (2002, p. 25), Kaiser and Rasminsky (2003, p. 232), Sullivan, Cleary, and Sullivan (2004, pp. 5-6)

สามารถสรุปได้ว่า การแก้งมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การแก้งทำร้ายร่างกาย และ 2) การแก้งล้อเลียน ซึ่งแนวทางในการป้องกันการถูกแก้งที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมมี 3 ประการ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม 2) การรู้จักหลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์ปัญหาและขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ครู หรือ ผู้เห็นเหตุการณ์ และ 3) กระบวนการคิดแก้ปัญหา (Herbert, 2002, pp. 49-52, Drew, 2004, pp. 108-113, Rigby, 2008, pp. 63-34)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ

1. สำรวจสถานการณ์ปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย
2. พัฒนาโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแก้งให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย
3. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแก้งของนักเรียนในระดับประถมตอนปลายก่อนและหลังการฝึก

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจปัญหาจริงจากบริบทที่ศึกษา
ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียน โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมดของโรงเรียน จำนวน 260 คน เขียนเรียงความเกี่ยวกับปัญหาด้านทักษะสังคมของตนเอง 1 เรื่อง เพื่อเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำไปศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของเรียงความทั้งหมด แล้วจึงจัดกลุ่มแยกประเภท

ของปัญหา พิจารณาคัดกรองปัญหา และเลือกศึกษาปัญหาที่พบมากที่สุด สำหรับนำไปใช้ในการศึกษาคั้งนี้ซึ่งได้แก่ “ปัญหาการถูกแกล้ง”

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่สำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ประเภท ซึ่งมีวิธีการสร้างและลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.1 โปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคม เรื่องการถูกแกล้ง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ของการถูกแกล้งในรูปแบบต่างๆโดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1.1 สังเคราะห์และผสมผสานทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เทคนิคการสอนต่างๆและบทบาทของครูในการส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาทักษะสังคมให้กับนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องการถูกแกล้งในโรงเรียนประถมศึกษา

2.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึก โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน โดยนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันการถูกแกล้งไปใช้ในการแก้ปัญหาการถูกแกล้งในสถานการณ์ต่างๆ

2.1.3 สร้างโปรแกรมการฝึก ด้วยการกำหนดเนื้อหาและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึก ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) การถูกแกล้งทำร้ายร่างกาย และ 2) การถูกแกล้งล้อเลียน โดยมีครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการถูกแกล้งของนักเรียนส่วนใหญ่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายที่พบในโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความยากง่ายของกิจกรรม ความเหมาะสมด้านภาษา ช่วงเวลา และสถานที่ในการฝึก

2.1.4 นำโปรแกรมการฝึกไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของโปรแกรมการฝึก โดยถือเกณฑ์ความคิดเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 80 แล้วจึงนำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2.2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก้ง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกโดยมีขั้นตอนในการสร้างและลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 นำกระบวนการคิดแก้ปัญหาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ที่สังเคราะห์และผสมผสานได้จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสาระสำคัญที่สรุปได้จากการศึกษาเรื่องการถูกแก้ง และแนวทางในการป้องกันการถูกแก้ง โดยเฉพาะในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มาเป็นข้อมูลหลักในการพัฒนาแบบทดสอบ

2.2.3 สร้างแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก้ง โดยมีครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 เป็นผู้ช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ การใช้ภาษา และความยากง่ายของแบบทดสอบ โดยแบบทดสอบฉบับนี้ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 2 ข้อ ที่มีการกำหนดเหตุการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการถูกแก้ง 2 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาการถูกแก้งทำร้ายร่างกาย และการถูกแก้งล้อเลียน โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมๆ กับครูประจำชั้นและเพื่อนในชั้นเรียน แล้วจึงตอบคำถามในแต่ละข้อย่อย ดังนี้

ข้อย่อยที่ 1 นักเรียนคิดว่าตัวละครใดเป็นผู้ที่มีปัญหาที่ต้องแก้ไขด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (multiple choices test) ที่ให้นักเรียนตอบเพียง 1 ข้อ จากตัวเลือกที่กำหนดให้ทั้งหมด 4 ข้อ

ข้อย่อยที่ 2 นักเรียนคิดว่าผู้ที่มีปัญหาที่ได้เลือกไว้ควรจะมีขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาอย่างไร โดยตอบคำถามดังนี้

1) เป็นแบบทดสอบแบบจับคู่ (matching test) ที่ให้นักเรียนเรียงลำดับขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน โดยใส่หมายเลข 1 2 3 และ 4 ลงในหน้าข้อความที่กำหนดให้ (ให้เวลาตอบ 5 นาที จากนั้นให้ตอบคำถามข้อต่อไป)

2) เป็นแบบทดสอบแบบเติมคำ (completion test) ที่ให้นักเรียนเขียนคำตอบสั้นๆ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 1 ที่เลือกไว้ จนถึงขั้นตอนที่ 4 (ให้เวลาตอบขั้นตอนละ 5 นาที)

สำหรับแบบทดสอบทั้ง 2 เรื่องข้างต้นมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน

2.2.4 นำแบบทดสอบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่างๆ 4 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีที่ไม่ใช้สถิติ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ว่าแบบทดสอบสามารถวัดเนื้อหาที่กำหนดไว้ได้อย่างครอบคลุมหรือข้อคำถามเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดได้หรือไม่ (พิสนุ พองศรี, 2553, น. 19) และพิจารณาคำชัดเจนของภาษา เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบทดสอบว่าสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ เหมาะสมกับระดับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ (วรรณิ แกมเกต, 2551, น. 221) โดยถือเกณฑ์ความคิดเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 80 แล้วจึงประมวลข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

2.2.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 32 คน ซึ่งไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มทดลอง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในด้านต่างๆ ได้แก่ ความสามารถ ลักษณะนิสัย และปัญหาเรื่องการถูกแกล้ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความเหมาะสมของข้อคำถาม และการให้คะแนนของผู้วิจัยตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับที่ ยุทธ ไกยวรรณ (2552, น. 89) กล่าวว่าแบบทดสอบ

ที่ดีควรมีความชัดเจนในคำถาม โดยถามในสิ่งที่อยากจะรู้ ใช้ภาษารัดกุม และเหมาะสมกับผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งมีความชัดเจนในการตรวจให้คะแนน ซึ่งจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนที่แน่นอน ไม่ขึ้นอยู่กับเวลาและอารมณ์ของผู้ตรวจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการ Rescoring หรือการให้คะแนนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการเว้นระยะห่างของการให้คะแนนประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องและตรวจสอบความคงเส้นคงวาของการให้คะแนน ซึ่งเป็นการช่วยให้การตรวจแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงในการให้คะแนนมากขึ้น (เยาวตี วิบูลย์ศรี, 2551, น. 255) ทั้งนี้ผลจากการให้คะแนนซ้ำจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความเหมาะสมของแบบทดสอบในด้านต่างๆ เช่น ความชัดเจนของคำถาม ความยากง่ายของภาษาที่ใช้ในการถามแล้วดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่นโดยวัดความคงที่ภายนอกแล้วคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ และได้ค่าความเชื่อมั่นคือ 0.732 แล้วจึงนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. ดำเนินการทดลอง

นำโปรแกรมการฝึกไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 33 คน เพศชาย 15 คน และเพศหญิง 18 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นตัวแทนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับการศึกษาในครั้งนี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในช่วงอายุประมาณ 10-11 ปี เป็นวัยที่มีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ รวมทั้งสามารถรับรู้ความคิดความรู้สึกของผู้อื่น สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและผิดได้ Hockenberry, Wilson, and Winkelstien (2005, p. 131) และ 2) ครูประจำชั้นของนักเรียนห้องดังกล่าวยินดีให้ความร่วมมือที่จะมีส่วนร่วมในการวิจัย ทั้งนี้ในการฝึกตามโปรแกรมแต่ละครั้งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสอนและจัดกิจกรรม โดยมีครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1

เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการฝึกในคาบของกิจกรรมโฮมรูม ทั้งหมด 6 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ผู้วิจัยมีการวัดและประเมินผลความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องการถูกแกล้งของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรม ดังกล่าว เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลัง การฝึกและศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกด้วย t-test for related observation

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ตอนปลาย

จากการศึกษาสถานการณ์จริงเกี่ยวกับปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ โดยการให้นักเรียนเขียน เรียงความ ซึ่งผู้วิจัยและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 หรือผู้ช่วยนักวิจัยได้ร่วมกัน วิเคราะห์เนื้อหาของเรียงความพิจารณาคัดกรอง และจัดกลุ่มแยกประเภทของปัญหา ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนที่พบมากที่สุด ได้แก่ การถูกแกล้ง (ร้อยละ 23.85) การไม่กล้าแสดงออก (ร้อยละ 17.31) ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง (ร้อยละ 16.54) และการคบเพื่อน (ร้อยละ 13.85) ตามลำดับ โดยสรุปได้ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการสำรวจปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5

ปัญหาด้านทักษะสังคม	ความถี่ (n)	ร้อยละ (%)
1. การถูกแกล้ง	62	23.85
2. การไม่กล้าแสดงออก	45	17.31
3. ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง	43	16.54
4. การคบเพื่อน	36	13.85
5. การตื่นสาย	21	8.08
6. การใช้เงิน	18	6.92
7. การคบเพื่อนเพศเดียวกัน	13	5
8. การคบเพื่อนต่างเพศ	11	4.23
9. การเกียจคร้าน	11	4.23
รวม	260	100

2. โปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายมีลักษณะสำคัญดังนี้

ผู้วิจัยร่วมกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ในการวางแผนออกแบบโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

1. การฝึกในครั้งนี้ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสอนและจัดกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการฝึก ซึ่งมีครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในระหว่างการฝึก โดยดำเนินการฝึกในคาบของกิจกรรมโฮมรูม ทั้งหมด 6 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

2. ในการทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้ง จะมีการแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละประมาณ 6-7 คน

3. ให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา 2) การหาสาเหตุของปัญหา 3) การหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และ 4) การลงมือแก้ปัญหาและตรวจสอบผลลัพธ์

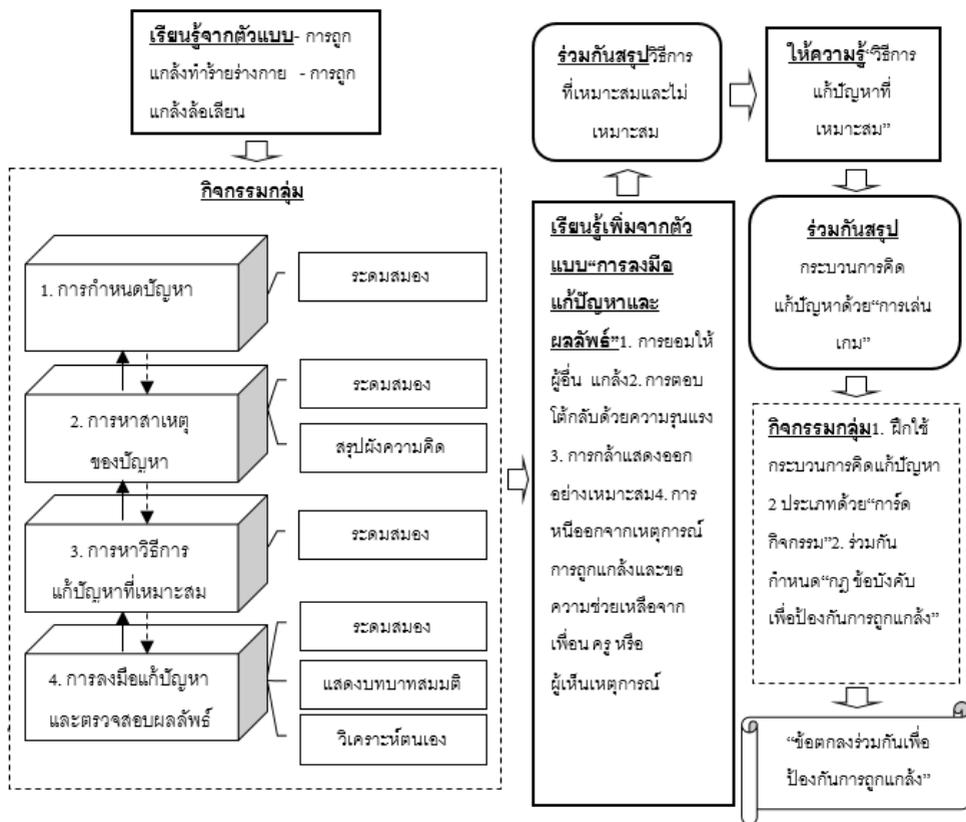
4. ให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊ง 2 ประเภท ได้แก่ การถูกแก๊งทำร้ายร่างกายและการถูกแก๊งล้อเลียน

5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันการถูกแก๊ง ได้แก่ การมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมโดยไม่ใช้วิธีการโต้ตอบด้วยพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงหรือยินยอมให้ผู้อื่นแก๊ง รวมทั้งการรู้จักหลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์ปัญหาและขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ครู หรือผู้เห็นเหตุการณ์เมื่อถูกแก๊ง

6. ใช้เทคนิคที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้แสดงบทบาทสมมติด้วยตนเอง การใช้ตัวแบบจากละครที่นักเรียนรุ่นพี่ของนักเรียนกลุ่มทดลอง (นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) เป็นผู้แสดงในวิดีโอทัศน์ และการทำกิจกรรมกลุ่มเป็นหลัก ควบคู่กับการอภิปราย รวมทั้งการใช้สื่อต่างๆ เช่น การใช้ผังความคิด การเล่นเกม และการให้รางวัล เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปแนวคิด วิธีการ และเทคนิคการสอนของโปรแกรมการฝึก ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญต่างๆ ดังภาพประกอบ 1

โปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคม เรื่อง “การถูกแกล้ง”

ภาพประกอบ 1 แนวคิดและวิธีการของโปรแกรมการฝึก

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคม เรื่องการถูกแกล้งของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการฝึกจากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งก่อนและหลังการฝึก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊งก่อนและหลังการฝึก

คะแนน	\bar{X}	S.D.	\bar{d}	95% Confidence		t	df	p-value
				Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
ความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนการฝึก	12.97	6.73	16.73	-19.438	-14.016	-12.57*	32	0.000
ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังการฝึก	29.70	8.91						

* $P \leq 0.001$

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊ง โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการฝึกและหลังการฝึก พบว่านักเรียนจำนวน 33 คน มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดการแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊งหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก กล่าวคือ มีค่าความแตกต่างเฉลี่ยเท่ากับ 16.73 แสดงถึงพัฒนาการของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊ง และเมื่อทดสอบด้วย t-test พบว่าคะแนนหลังการฝึกมีค่าสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

อภิปรายผลการวิจัย

ตามผลการสำรวจปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายของการวิจัยในครั้งนี้ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ “การถูกแก๊ง” สอดคล้องกับ

Tattum and Herbert (1997, pp. 47-48), McMullen (2005, pp. 8-11), Swearer, Espelage, and Napolitano (2009, p. 3) ที่กล่าวว่า การถูกแกล้งเป็นปัญหาสำคัญที่พบมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่สามารถเกิดพฤติกรรมการแกล้งผู้อื่นได้ง่ายเพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของเด็กจำนวนมากที่ผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกันโดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษา ที่มักจะถูกเพื่อนในโรงเรียนแกล้งอยู่เสมอ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Bradshaw, Sawyer, and O' Brennan (2007, pp. 361-382) ที่พบว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริการ้อยละ 33.7 มักจะถูกเพื่อนแกล้งที่โรงเรียน

ในประเทศไทยการถูกแกล้งเป็นปัญหาสำคัญที่พบในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกัน ดังผลการวิจัยของบังอร เสรีรัตน์ (2539) ที่ทำการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ลักษณะปัญหาที่พบในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มี 3 ประเภท คือ 1) ปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม และ 3) ปัญหาจากความต้องการของบุคคล โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ “ปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล” โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ซึ่งพบทั้งหมด 6 ลักษณะ ได้แก่ การถูกแกล้ง การถูกล้อเลียน การถูกทำร้าย การถูกบังคับ การถูกแย่งของ เพื่อนทำตัวไม่ดี เพื่อนไม่ช่วยงานกลุ่ม และการไม่ชอบครู ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งจึงเป็นปัญหาสำคัญของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนให้สามารถใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอน และส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันการถูกแกล้งในลักษณะและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลังจากการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้ง นักเรียนกลุ่ม

ตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแก๊งสูงกว่าก่อนการฝึกนั้น เป็นเพราะ โปรแกรมดังกล่าวมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา 2) การหาสาเหตุของปัญหา 3) การหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และ 4) การลงมือแก้ปัญหาและตรวจสอบผลลัพธ์เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการถูกแก๊งในสถานการณ์ต่างๆ ตรงกับที่ Havelin (2000, p. 17) กล่าวว่าไว้ว่าการส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็กเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยป้องกันการถูกแก๊งได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจัดการกับสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้เด็กคิดตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาเมื่อถูกแก๊งในสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wade (2007) ที่พัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมกระบวนการคิดและพฤติกรรมของกลุ่ม เพื่อสอนทักษะสังคม ความเข้าใจเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง การมองโลกในแง่ดี และการใช้ทักษะต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนที่ถูกแก๊งในโรงเรียน ซึ่งหลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมดังกล่าว พบว่านักเรียนมีทักษะในการคิดและการป้องกันตนเองจากการถูกแก๊งสูงขึ้น

สำหรับเทคนิคสำคัญที่ใช้ในโปรแกรมการฝึกครั้งนี้ ได้แก่ การใช้ตัวแบบและการทำกิจกรรมกลุ่ม ตรงกันกับงานวิจัยของ Finger (2009) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการกับพฤติกรรมการแก๊งผู้อื่นของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งใช้เทคนิคการใช้ตัวแบบและการทำกิจกรรมกลุ่มเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ โดยหลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการจัดการกับพฤติกรรมการแก๊งผู้อื่นแล้วพบว่า พฤติกรรมการแก๊งผู้อื่นและการถูกแก๊งลดลง

นอกจากนี้โปรแกรมการฝึกยังส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันการถูกแก๊งด้วยการขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ครู หรือผู้เห็นเหตุการณ์เมื่อถูกแก๊งนั้น พบว่าหลังจากการฝึกด้วยโปรแกรมดังกล่าว

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งสูงกว่าก่อนการฝึกสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hodges et al. (1999, pp. 99-101) ที่พบว่าเด็กที่มีเพื่อนที่ดีจะช่วยให้พวกเขามีความทุกข์ทรมานทางอารมณ์และพฤติกรรมจากการถูกผู้อื่นแกล้งเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือจากเพื่อนบางคนก็เกิดขึ้นเองจากสัญชาตญาณ ซึ่งผู้ช่วยเหลือหรือปกป้องนี้มักจะเป็นเพศหญิงที่จะเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ที่ถูกแกล้งนอกจากนี้กลุ่มเพื่อนสามารถที่จะช่วยเด็กในการเผชิญหน้ากับการถูกแกล้งได้ โดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการหยุดหรือทำให้การถูกแกล้งนั้นลดลง และร่วมมือกันสนับสนุนแนวทางในการป้องกันหรือหยุดการถูกแกล้งที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิดข้อค้นพบที่เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาด้านทักษะสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พบมากที่สุด คือ “การถูกเพื่อนแกล้ง” ดังนั้นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาทุกโรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว โดยมีการสำรวจปัญหาการถูกแกล้งของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหา สำหรับกรณีที่นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งสูงขึ้นหลังจากได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้ง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือกันในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องการถูกแกล้งของนักเรียน โดยมุ่งเน้นการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องการถูกแกล้งให้กับนักเรียนทุกคน โดยใช้โปรแกรมการฝึกนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองเมื่อถูกแกล้งในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.3 การนำโปรแกรมการฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมเรื่องการถูกแกล้งสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ ควรมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม หรือสื่อบางประเภทให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและโรงเรียนนั้นๆ เช่น ด้านความสามารถของนักเรียน ภาษา และวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในกิจกรรมการฝึกและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และในระดับอื่นๆ สามารถนำไปพัฒนาความสามารถในการใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาด้านทักษะสังคมในเรื่องอื่นๆ ของนักเรียนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยควรจะมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม เทคนิคการสอน และสื่อต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2552). *สถิติคดีประจำปี 2551*. สืบค้นจาก: http://www2.djop.moj.go.th/stat/upload_stat/4-1-2.pdf.
ชาตรี บานชื่น. (2553, 6 มกราคม). เด็กไทย 70% มีปัญหาสัมพันธ์กับเพื่อนเกินครึ่งใฝ่ดี. *คมชัดลึก*. สืบค้นจาก: <http://www.komchadluek.net/>.

- บังอร เสรีรัตน์. (2539). แบบแผนการแก้ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6: *การศึกษาศาสตร์ในจังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ
- อมรวิเศษ นาคทรพรพ. (2549, 27 ธันวาคม). แฉโจ้ไทย“สลักเสรีภาพ” อายุต่ำกว่า 19 คลอดลูกปีละ 70,000 ราย. *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้นจาก: <http://www.manager.co.th/Lite/ViewNews.aspx?NewsID=9490000158548>.
- พิสนุ ฟองศรี. (2550). *การประเมินทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์ จำกัด.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2552). *ออกแบบเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2551). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์: Research Methodology in Behavioral Sciences*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2548). *หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ธรรมดา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุชา จันทน์เอม. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุณีย์ ธีรดากร. (2523). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- สุวัฒน์ จันทระจันง. (2546). แก่นพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: ตถาคตพับลิเคชั่น.
- Adams, T. D. (1970). *Problem-solving discussion: A practitioner's handbook*. California: McCuttrhan.
- Bradshaw, C. P., Sawyer, A. L., & O' Brennan, L. M. (2007). Bullying and peer victimization at school: Perceptual differences between students and school staff. *School Psychology Review*. 36, 61-382.
- Dewey, J. (1933). *How we think: A Restatement of the Relation of reflective thinking to the educative process*. Massachusetts: D. C. Heath & Co, Publishers.
- Drew, N. (2004). *The kids' guide to working out conflict: How to keep cool, stay safe, and get along*. Minnesota: Free Spirit Publishing Inc.
- Finger, L. R. (2009). *Beyond bullying primary schools program: Implementing an Effective whole-school program to manage bullying, Enhance prosocial Behaviour, and boost student well-being in the upper primary grades*. Unpublished doctoral dissertation. The University of Western Sydney, Australia.
- Fisher, R. (1992). *Teaching children to think*. Hemel Hempstead: Simon and Schuster Education.
- Guerin, S. and Hennessy, E. (2002). *Aggression and bullying*. Oxford: Blackwell Publishing company.
- Havelin, K. (2000). *Assertiveness: How can I say what I mean? How can I say what I mean?* Minnesota: Capstone Press.

- Herbert, M. (2002). *Social and antisocial development*. Oxford: BPS Blackwell Book Publishers Ltd.
- Hockenberry, M. J., Wilson, D., & Winkelstien, M. L. (2005). *Physical and developmental assessment of the child*. In Wong' s essentials of pediatric nursing. (7th ed.) St. Louis: Mosby.
- Hodges, E. V. E., Boivin, M., Vitaro, F., & Bukowski, W. M. (1999). The power of friendship: Protection against an escalating cycle of peer victimization. *Developmental Psychology*. 35, 99-101.
- Kaiser, B. and Rasminsky, J. S. (2003). *Challenging behavior in young children: understanding, preventing, and responding effectively*. Boston: Allyn and Bacon.
- Krulik, S & Rudnick, J. A. (1993). *Reasoning and problem solving: A handbook for elementary school teachers*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- McMullen, C. S. (2005). *Creating a bully-free classroom*. New York: Scholastic Inc.
- Richards, G. and Armstrong, F. (2008). *Key issues for teaching assistants: Working in diverse and inclusive classrooms*. London: Routledge.
- Rigby, K. (2008). *Children and bullying: How parents and educators can reduce bullying at school*. Massachusetts: Blackwell Publishing.
- Sharp, S. and Smith, P. K. (1994). *Tackling bullying in your school: A practical handbook for teachers*. New York: Routledge.

- Sullivan, K., Cleary, M., & Sullivan, G. (2004). *Bullying in secondary schools: What it looks like and how to manage it*. London: Paul Chapman Publishing.
- Swearer, S. M., Espelage, D. L., & Napolitano, S. A. (2009). *Bullying prevention and intervention: Realistic strategies for schools*. New York: The Guilford Press.
- Tattum, D. & Herbert, G. (1997). *Bullying: Home, school and community*. London: David Fulton Publisher Ltd.
- Teare, B. (2006). *Problem-solving and thinking skills resources for able and talented children*. London: Ashford Colour Press, Gosport, Hants.
- Wade, E. L. (2007). *Resilient victims of school bullying: Psychosocial correlates of positive outcomes*. Unpublished doctoral dissertation. The Royal Melbourne Institute of Technology University, Australia.

Translated From Thai

References

- Chan EM, S. (1993). *Developmental psychology*. (3rd ed.). Bangkok: Thai Watana Panich Co., Ltd. [in Thai]
- Chanchamnon, S. (2003). *The Buddha's core teachings*. Bangkok: Tathata Publication. [in Thai]
- Department of Juvenile Observation and Protection. (2009, January 7). Lawsuit statistics in 2008. Retrieved from: http://www.2djop.moj.go.th/stat/upload_stat/4-1-2.pdf. [in Thai]

- Fongsri, P. (2007). *Educational evaluation*. (4th ed.). Bangkok: Property Print Co., Ltd. [in Thai]
- Inthasara, W. (2005). *The core principles of Buddhism*. (4th ed.). Bangkok: Thammada Press. [in Thai]
- Kaiwan, Y. (2009). *Research tools*. Bangkok: Bangkok Media Plus Center Press. [in Thai]
- Kamkate, W. (2008). *Research methodology in behavioral sciences*. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Komchadluek. (2010, January 7). 70 % of Thai adolescents have relationship problems with peers. Retrieved from: <http://www.komchadluek.net/>. [in Thai]
- Manager online. (2010, February 27). Report revealed sexual freedom trends influence and lead to 70,000 Thai adolescents aged under 19 gave birth annually. Retrieved from: <http://www.manager.co.th/Lite/ViewNews.aspx?NewsID=9490000158548>. [in Thai]
- Office of the Educational Council. (2005). *Assessment report of learning reform in basic education level: Learner outcomes*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao. [in Thai]
- Office of the National Education Commission Office of the Prime Minister. (2002). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002))*. Bangkok: Prikwarn Graphic Co., Ltd. [in Thai]

- Sereerat, B. (1996). *Patterns of problem solving of prathom sukka six students: multicase in Samut Prakan Province*. Unpublished doctoral dissertation. Chulalongkorn University, Thailand. [in Thai]
- Teeradakorn, S. (1980). *Developmental psychology*. Bangkok: Problems and Obstacle at Pakkred Home Press. [in Thai]
- Wiboonsri, Y. (2008). *Measurement and achievement Test*. (7th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]